

обумовлено тим, що при нестачі або надлишку інформації надзвичайно складно сформулювати продумане рішення, особливо в рамках жорстко обмеженого часу, що є нормою при високому рівні динаміки зовнішнього середовища [1].

На підготовку кваліфікованих фахівців також впливає використання баз даних. На ринку освітніх послуг доцільно використовувати навчальну та інформаційну бази даних.

Інформаційна база даних передбачає накопичення й акумулювання інформації, отриманої в процесі вирішення студентами практичних проблем підприємства на основі своїх теоретичних знань. Це можливо завдяки навчально-виховному процесу. Тим самим формується конкурентна перевага, в результаті якого ВНЗ стає центром уваги потенційних роботодавців, зацікавлених в отриманні інформації, корисної для діяльності підприємства. Крім того, ВНЗ є місцем поповнення кадрового потенціалу. Ця база даних дозволить акцентувати увагу підприємств на діяльності ВНЗ.

Освітня послуга має низку недоліків, таких як неможливість збереження і мінливість якості. Даний недолік можна компенсувати шляхом створення навчальної бази даних, призначеної для накопичення навчальних знань, що дозволить оперувати отриманими даними у формуванні додаткових освітніх програм. З іншого боку, знання даної БД дозволять стандартизувати навчальні курси в подачі матеріалу викладачами.

Доцільне часткове заповнення даної бази даних аспірантами під керівництвом їх наукових керівників. Це дозволить аспірантам швидше зрозуміти в досліджуваній ними напрямком і більш чітко усвідомити проблему їх наукової роботи, а також стати основою її теоретичної частини, тим самим прискорити процес стимулювання та написання дисертаційної роботи.

Студенти також можуть взяти участь у заповненні цієї бази даних. У процесі навчання під керівництвом викладачів студенти мають можливість доповнювати навчальну базу даних.

Висновки

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що конкуренція ВНЗ детермінована загальними умовами функціонування ринкової системи, рівнем її зрілості, ефективністю державного регулювання, опосеред-

кована економічними змінами, які впливають на функціонування ринку освітніх послуг. З метою успішного просування своїх продуктів на ринку освітніх послуг і праці та отримання конкурентних переваг сучасний університет зобов'язаний займатися планомірною та систематичною маркетинговою діяльністю. Це стає необхідною та найважливішою його діяльністю. ВНЗ, які дотепер ще не усвідомили необхідності її застосування, швидше за все опиняться в не вигідному положенні та не зможуть зберегти свою конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг. Підвищення конкурентоспроможності ВНЗ нині – пріоритетний напрям їхньої діяльності. І той заклад, який активно використовує маркетинг освітніх послуг, зможе більш повно використовувати можливості щодо покращення своїх конкурентних позицій.

Список використаних джерел

1. Додолев Е., Леско М. Бизнес и интуиция, или биржа гениев // <http://getnew.biz/2006/08/biznes-i-intuitsiya-ili-birzha-geniev/>
2. Костюченко А.М. Специфика маркетингу освітніх послуг та сучасні проблеми освіти в Україні в умовах ринкового середовища / А.М. Костюченко // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2010. – №2. – С. 143–148.
3. Куярова Л.Я., Пономарев И.П. Исследование востребованности маркетинговых услуг со стороны среднего бизнеса // Маркетинг в России и за рубежом. – 2004. – №1. – С. 19.
4. Оболенська Т. Є. Особливості маркетингу освітніх послуг / Т.Є. Оболенська, Н.В. Жигоцька // Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів; ред. С.І. Дем'яненко. – К.: КНЕУ, 2000. – Вип. 5. – 227 с.
5. Панкрухин А.П. Маркетинг образовательных услуг // Маркетинг в России и за рубежом. – 1997. – №6. – С. 79–85.
6. Салогубова В.М. Організаційна структура вишу в контексті підвищення його конкурентоспроможності на засадах маркетингу / В.М. Салогубова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля; редкол. О.Л. Голубенко (голов. ред.) та ін.; відп. за вип. В.В. Максимов. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2011. – №10 (164). – Ч. 1.
7. Шамонов П.А. Повышение конкурентоспособности высшего учебного заведения // <http://mavriz.ru/articles/2011/3/5888.html>
<http://www.mavriz.ru/articles/2011/1/5738.html>

УДК: 330.313; 338.35.053.2

А.В. КУДИНОВА,
к.е.н., доцент кафедри політичної економії факультетів управління та управління персоналом і маркетингу,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Сучасні теорії відтворення

У статті узагальнюються основні сучасні підходи до вивчення суспільного відтворення не лише як до єдності та цілісності його окремих фаз – виробництва, розподілу, обміну і споживання, а й як до їх певного співвідношення та пропорційності. Визначено ключові детермінанти формування сучасних теорій відтворення, їхні відмінності від класичних концепцій (марксистської, неокласичної, кейнсіанської); виокремлено основні тенденції у дослідженні процесів суспільного відтворення в контексті соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: суспільне відтворення, виробництво, розподіл, обмін, споживання.

А.В. КУДИНОВА,
к.э.н., доцент кафедры политической экономики факультетов управления и управления персоналом и маркетинга,
Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Современные теории воспроизводства

В статье обобщаются основные современные подходы к изучению общественного воспроизводства не просто как единства и целостности его отдельных фаз – производства, распределения, обмена, потребления, но и как их определенного

соотношения и пропорциональности. Определены ключевые детерминанты формирования современных теорий воспроизводства, их отличия от классических концепций (марксистской, неоклассической, кейнсианской); определены основные тенденции в исследовании процессов общественного воспроизводства в контексты социально-экономического развития.

Ключевые слова: общественное воспроизводство, производство, распределение, обмен, потребление.

A. KUDINOVA,

Ph. D., associate professor, Department of political economy of human resources and marketing faculties, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Modern theories of social reproduction

The article summarizes the main modern approaches to the study of social reproduction as the unity and integrity of its phases – production, distribution, exchange, consumption, and a certain ratio and proportionality. Identify the key determinants of the formation of the modern theories of reproduction, they differ from classical concepts (Marxist, neoclassical, Keynesian). The main trends in the study of social reproduction in the context of socio-economic development.

Keywords: social reproduction, production, distribution, exchange, consumption.

Постановка проблеми. Виробництво матеріальних та нематеріальних благ та послуг є об'єктивною основою існування людського суспільства. Суспільне відтворення є не просто єдністю відтворення продуктивних сил, соціально-економічних відносин, господарського механізму, а й певними пропорціями та вираженим домінуванням однієї з чотирьох фаз – безпосереднього виробництва, розподілу, обміну, споживання.

Надзвичайні наукові відкриття у другій половині ХХ ст., перехід розвинутих країн до постіндустріального ступеню розвитку, особливості соціально-економічного розвитку країн і пов'язана з цим наростаюча асиметрія, постійне збільшення навантаження на навколишнє середовище, актуалізували проблему відтворення. На наш погляд, саме теорії та моделі відтворення дозволяють дослідити вплив одних секторів економіки на інші, визначити характер та механізм такого впливу (що і проявляється в певних пропорціях відтворення).

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. В сучасній економічній науці існує декілька концептуальних підходів до дослідження процесу суспільного відтворення. Якщо відтворення – це процес безперервного відновлення певних послідовних фаз, то в марксистській методології – це виробництво, розподіл, обмін, споживання; в неокласичній політичній економії – виробництво-обмін-споживання; в кейнсіанському аналізі – споживання-заощадження. Відповідно до цих уявлень формується і структура відтворення: в марксистському – виробництво засобів виробництва та виробництво предметів споживання; в неокласичному – сфера виробництва та сфера споживання; в кейнсіанському – сфера споживання та сфера заощадження. І якщо для марксистської концепції пріоритетною є фаза виробництва (обґрунтовується необхідність переважного розвитку виробництва засобів виробництва), для неокласичної – фаза обміну (вимагають першочергової уваги розвиток ринкових відносин попиту та пропозиції, конкуренції та ціноутворення), то для кейнсіанської – фаза споживання (важливість розвитку сфери виробництва товарів та послуг для безпосереднього споживання).

Проте кардинальні трансформації національних економічних систем у другій половині ХХ ст., помітне пришвидшення соціально-економічного розвитку провідних країн, який не обмежився насиченням суспільного виробництва матеріальними благами та підвищенням ролі людського капіталу, наявного в розпорядженні суспільства, а охарактеризувався якісним оновленням ієрархії чинників виробництва, суспільних вимог не лише до відтворення ресурсного потенціалу, а й

до всієї системи суспільного відтворення, визначив необхідність оновлення класичних теорій відтворення.

Мета статті – дослідження новітніх теорій та моделей суспільного відтворення.

Виклад основного матеріалу. Головними складнощами успішного розв'язання проблем капіталістичного відтворення американські економісти Е. Хансен, А. Берлі, П. Самуельсон вважають проблеми реалізації виготовленої продукції, оскільки саме недостатній попит перешкоджає повному використанню наявних виробничих можливостей.

У моделі відтворення Е. Хансена, одного з головних теоретиків так званого стагнаціоналізму (напрямку досліджень адаптації до умов «перезрілої економіки») передбачається, що економіка, яка вийшла на стадію «масового споживання», втрачає імпульси до зростання та саморегулювання: обсяг інвестицій залежить від національного доходу, а якщо останній відносно стабільний, то малоімовірно, щоб почали зростати такі інвестиції. Ключова роль для визначення темпів зростання належить інвестиціям, схильності до заощаджень, податковій системі та мультиплікатору, значення якого задається становищем фінансових ринків.

Урядові капіталовкладення та інші державні витрати мають стати ефективним інструментом стабілізації ефективного попиту: за умови недостатності ринкових стимулів для нарощення інвестицій до такого рівня, що дозволяє забезпечити повну зайнятість за досягнутого рівня продуктивності праці, уряд має вживати заходи, спрямовані як на пряме зростання державних витрат, так і на посилення ефекту мультиплікації витрат, здійснюваних іншими суб'єктами економіки (сприяти банківській кредитній експансії, заохочувати до випередження темпів зростання рівня оплати праці, порівняно з її продуктивністю, полегшувати податковий тягар для суб'єктів економіки, що активно інвестують в накопичення як фізичного, так і людського капіталу).

Крім того, важливе місце відводиться аналізу кількісних взаємозв'язків між накопиченням та споживанням, системі «мультиплікатор-акселератор». Мультиплікатор характеризує міру приросту національного доходу у відповідь на приріст інвестицій; акселератор, навпаки: характеризує приріст інвестицій, у відповідь на зростання національного доходу. Приріст національного доходу викликає зростання попиту на предмети споживання, розширення виробництва яких вимагає додаткових капіталовкладень. Сукупний попит на засоби виробництва, викликаний зростанням доходів, зростає

у більшій мірі, ніж зростання попиту на предмети споживання. Причини цього – у тривалості терміну виготовлення обладнання, протягом якого залишається незадоволений попит, що штовхає на розширення виробництва засобів виробництва. Нові капіталовкладення, обумовлені акселерацією, приводять у дію мультиплікатор: «Ми маємо тут перед собою надкумулятивний процес, що базується на взаємодії мультиплікатора та акселератора» [1, с. 244].

Модель суспільного відтворення П. Самуельсона побудована на аналізі взаємодії «публіки» та бізнесу в умовах функціонування двох ринків: ринку товарів споживання (товари та послуги) та ринку факторів виробництва (земля, праця, капітал). Пропозиція «публіки» визначається законами споживчого вибору: для робітника це вибір між вільним часом та доходом, для власника капіталу – вибір між максимізацією ліквідності та прагненням збільшити абсолютний розмір доходу на капітал, для землевласника – вибір між рентою та власним користуванням землею. Пропозиція бізнесу обумовлена величиною граничних витрат виробництва, а попит – продуктивністю факторів виробництва, в той час як попит «публіки» детермінований законом спадаючої граничної корисності благ та граничною схильністю до споживання.

Дослідження П. Самуельсона довело, що, по-перше, акселератор не є вирішальним фактором динаміки національного доходу, а скоріше доповнює та посилює дію мультиплікатора; по-друге, різна величина граничної схильності до споживання та коефіцієнтів (або акселератору) зумовлює циклічний розвиток економіки [2, с. 238].

Один з провідних англійських теоретиків Р.Ф. Харрод наголошував на можливості економіки забезпечувати безперервне зростання в результаті постійних технологічних вдосконалень: якщо фактичні темпи накопичення капіталу нижчі, ніж ті, що досяжні для економіки за даних темпів приросту населення та рівноважного темпу приросту капіталоозброєності праці, економіка перебуватиме в стані спаду. І навпаки: перевищення фактичних темпів накопичення капіталу порівняно з «гарантованим» темпом економічного зростання (що задається темпами розширення економічно активного населення, схильністю до заощадження та капіталомісткістю приросту суспільного продукту) сприяє пошквалюванню, розширенню виробничих можливостей, накопиченню інфляційних факторів.

Взаємодію різних підрозділів суспільного виробництва Р.Ф. Харрод розглядав у контексті впливу фактору акселерації, що відображає реальні зв'язки між виробництвом товарів для населення та виробництвом капітальних товарів. При цьому вчений відрізняв і природний темп зростання – такий, що допускається зростанням населення та відповідною йому пропозицією робочої сили й технічними умовами виробництва (повна зайнятість виробничих та людських ресурсів).

Однією з центральних проблем суспільного відтворення є проблема узгодження приросту робочої сили, продуктивності праці, доходу. Р.Ф. Харрод розглядав економіку як систему, що здатна до саморегуляції в цьому питанні, хоча нездатність зростаючої економіки (що повністю використовує капітал, наприклад для автоматизації виробництва) забезпечити роботою нових людей може призвести до виникнення «резервної армії» (що пророкував ще К. Маркс); а перевищення темпів зростання капіталу темпів зростання «повної

зайнятості» посилює тенденції до надлишкового нагромадження капіталу та до депресії у подальшому.

За Р.Ф. Харродом, ефективність відтворення залежить від величини інвестицій та їхнього співвідношення із заощадженнями. Згідно з моделлю інвестиції залежать від динаміки зростання населення, технічного прогресу, а головне – від швидкості зміни доходу:

$$I_t = vx(Y_t - Y_{t-1}) \quad (1)$$

Умовою розширеного відтворення – «рівноваги безперервного поступального руху» [3, с. 121] – є повне використання існуючих виробничих потужностей та збереження стійкої норми прибутку для капіталістів: «Єдина гарантована лінія зростання визначається разом схильністю до заощаджень та кількістю капіталу, що вимагається технічними та іншими умовами на одиницю збільшення продукції. Лише в тому випадку, якщо підприємці дотримуються цієї лінії розвитку, виявляється, що виробництво у будь-який період не буде ані надлишковим, ані недостатнім» [4, с. 256].

Таким чином, дана модель сфокусована лише на капіталі як факторі суспільного відтворення, крім того, спостерігається високий рівень агрегування, а для розширеного відтворення важливо дотримання не лише вартісних пропорцій, а й речових, а це передбачає аналіз структури використаних в моделі сукупних величин. Саме це призвело до того, що подальший розвиток економічного аналізу відтворювальних взаємозв'язків пішов у напрямі розробки багатфакторних моделей економічного зростання (на базі виробничих функцій).

Яскрава відмінність класичних і неокласичних теорій у тому, що у класиків споживання зростає лише у відповідь на приріст продуктивності (отже, можливості зростання споживання жорстко детермінуються виробництвом), а в неокласиці (яка відбиває особливості сучасного етапу економічного розвитку), скоріше експансія споживання виступає критично важливою умовою розширення виробництва, яке без такої експансії опиняється в умовах хронічної недозавантаженості наявного ресурсного потенціалу.

Аналіз суспільного відтворення Є. Домара фокусується на проблемі взаємозалежностей між зростанням національного доходу, повною зайнятістю, характером та динамікою інвестицій та збільшенням виробничих потужностей. Модель виходила з таких передумов: аналізується лише збалансований ринок благ; на ринку праці – надлишок пропозиції; взаємозамінність факторів виробництва – відсутня; середня продуктивність капіталу та середня норма заощаджень стабільні; випуск залежить лише від одного ресурсу – капіталу. Фактором зростання вчений визначив інвестиції, темп приросту яких має дорівнювати граничній продуктивності капіталу помноженої на граничну схильність до заощаджень, а оскільки в умовах рівноваги інвестиції дорівнюють заощадженням, то рівень доходу є величиною, що пропорційна рівню інвестицій. З цієї моделі випливає, що темпи зростання знаходяться в прямій залежності від пропозиції, чим більшими є чисті заощадження, тим більшими можуть бути інвестиції.

Англійський економіст Н. Калдор та американські вчені Дж. Чемберлін, Б. Андерсон, Г. Хазлітт, У. Хатт вважали, що розширення масштабів виробництва в умовах сучасного капіталізму визначається не попитом, а розмірами накопичень: «платоспроможність виростає з виробництва... Пропозиція

пшениці збільшує попит на автомобілі, шовк, взуття, бавовні вироби та інші речі, яких потребує виробник пшениці. Пропозиція взуття збільшує попит на пшеницю, на шовк, на автомобілі, на інші речі яких потребує виробник взуття. Таким чином, пропозиція та попит у сукупності не лише дорівнюють, а й ідентичні, оскільки кожний товар може розглядатися або як пропозиція його самого, або як попит на інші речі» [5].

Н. Калдор причиною нестійкості ринкової рівноваги вважає недостатню гнучкість ринкових цін (особливо на ринках ресурсів), що заважає врівноваженню заощаджень та інвестицій. У моделі Н. Калдора велике значення має диференціація граничної схильності до заощаджень, властива підприємцям та домогосподарствам. Реальна величина національного доходу представляється вченим як залежність:

$$Y = w^*N + r^*k \quad (2)$$

де w – ставка реальної заробітної плати; N – реальна доходність капіталу; r – кількість праці; k – реальний обсяг капіталу. Звідси випливає, що сукупний обсяг заощаджень в економіці визначається за формулою:

$$S = s_n^*r^*k + s_h^*(y - r^*k), \quad (3)$$

де s_n і s_h – граничні норми заощадження підприємців та населення відповідно. Гранична норма заощаджень визначається як співвідношення заощаджень (s) до приросту доходу (y).

При цьому частка підприємців у національному доході визначається як:

$$\frac{r^*k}{y} = \Omega. \quad (4)$$

Виходячи з цього автор оновлює формулу (3):

$$S = s_n^*r^*k + s_h^*(y - r^*k) = r^*k(s_n - s_h) + y^*s_h; \quad (5)$$

$$\frac{S}{y} = \frac{r^*k(s_n - s_h) + y^*s_h}{y}$$

Відповідно гранична норма заощаджень в економіці:

$$S = \Omega(s_n - s_h) + s_h. \quad (6)$$

Оскільки в посткейнсіанських моделях темп зростання, що відповідає повному використанню капіталу, визначається як добуток, де σ – це продуктивність капіталу, то умовою рівноважного зростання за повного використання факторів виробництва є вираз:

$$\sigma x s = n, \quad (7)$$

де n – темп приросту трудових ресурсів.

Виходячи з даного виразу Н. Калдор отримує залежність рівноважного зростання від частки підприємців в національному доході:

$$\frac{n}{\sigma} = \Omega(s_n - s_h) + s_h; \quad \Omega = \frac{\frac{n}{\sigma} - s_h}{s_n - s_h} \quad (8)$$

У посткейнсіанській моделі відтворення Дж. Робінсон суспільне виробництво поділяється на два сектори (марксові підрозділи): один виробляє споживчі товари, другий – товари виробничого призначення для обох секторів економіки. Оскільки соціальна структура суспільства обмежена лише трьома класами: робітники; підприємці (отримують заробітну плату як управляючі та частку прибутку у вигляді відсотка або дивідендів); рантье («доходи рантье включають дивіденди, а також відсоткові платежі, до цієї ж категорії ми відносимо і суми, що витрачають власники підприємств на особисте споживання»), то виникає питання розподілу доходів між

цими класами та взаємоузгодження функціонування зазначених секторів, зокрема відношення фонду заробітної плати до прибутку, обсягів капіталу до робочої сили тощо. Так, темпи нагромадження пояснюються прагненням фірм до виживання та розширення виробництва: чим інтенсивніші ці мотиви, тим вищий рівень отримуваних прибутків. Дж. Робінсон зауважує, що схильність до заощаджень з прибутку вища за схильність до заощаджень з заробітної плати: оскільки існує лише два види доходів – прибуток та заробітна плата, а в базовій моделі робітники повністю витрачають заробітну плату на споживання, то прибуток виявляється єдиним джерелом нагромадження. При цьому нерівний розподіл доходів породжує хронічну тенденцію до того, щоб попит на товари знижувався більше виробничих можливостей промисловості. Той, хто хоче споживати, не має грошей, щоб купувати, і тому не створює вигідного ринку. Для подолання недостатньої платоспроможності широких мас населення необхідно забезпечити зростання заробітної плати, відповідне зростанню продуктивності праці, а також збільшення витрат держави на соціально-культурні потреби за рахунок збільшення податків з монополією та скорочення воєнних витрат.

Основна проблема суспільного відтворення, за Дж. Робінсон, це часові лаги інвестиційних рішень, неефективні капіталовкладення, помилкові очікування (кожний з господарських систем притаманна своя історія розвитку, а її капітальний запас відповідає темпам економічного розвитку. Якщо задані сталі темпи зміни зовнішніх умов, господарська система буде зберігати рівновагу завдяки тому, що очікування учасників цього процесу відповідають реальності, а їхня реакція дозволяє весь час відтворювати рівноважну ситуацію) [6]. Таким чином, модель Дж. Робінсон базується на технологічних факторах, у моделі внутрішні пов'язані характеристики заміщення праці капіталом (гранична норма технологічної заміни праці капіталом), реальна заробітна плата і граничний продукт праці, норма прибутку та гранична продуктивність капіталу.

Суспільне відтворення на початку ХХІ ст. зазнає нових якісних змін. Незважаючи на активний розвиток знань про навколишній світ, вдосконалення продуктивних сил і бурхливе технологічне піднесення, людство стикається з надзвичайно складними проблемами: вичерпаністю ресурсів та їх асиметричним розподілом, екологічними загрозами, зростаючим впливом процесів інтернаціоналізації та глобалізації. Крім того, ринкова трансформація у постсоціалістичних країнах призводить до різних результатів: диференціація темпів зростання суспільного продукту й продуктивності суспільної праці, доходів й рівня життя населення в різних постсоціалістичних країнах не може бути пояснена лише відмінностями в наділеності цих країн ресурсами та раціональності їх алокації за сферами використання. Так само не мають достатньої пояснювальної здатності і розглянуті вище неокласичні моделі, що враховують вплив фінансової кон'юнктури, співвідношення заощаджень, інвестицій та капіталоозброєності праці. Явною стає вагомість інститутів, визначальний вплив на процеси відтворення того унікального досвіду, який накопичено суспільством і який зумовлює його більшу, чи меншу придатність до вибудовування якісних інститутів, необхідних для забезпечення використання потенціалу ринкових механізмів економічної координації, для перетворення наявного

ресурсного потенціалу на примноження добробуту широких верств населення.

Ціла низка сучасних теорій відтворення може розглядатися як модифікації побудов К. Маркса, спробою розширити його моделі завдяки виділенню нових підрозділів суспільного виробництва та дослідження нових пропорцій між ними. Зокрема, Н. Некрасов до основних відтворювальних пропорцій відносить територіальні, міжрегіональні, галузеві, регіональні виробничі зв'язки [7]; Р. Шніпер, А. Маршалова, А. Новоселова виділяють шість груп пропорцій: загальноекономічні, структурні, соціально-економічні, економіко-демографічні, економіко-екологічні, фінансово-економічні [8]. Д. Лук'яненко запропонував доповнити цю класифікацію, зокрема, такими підрозділами: III (виробництво засобів оборони); IV (виробництво засобів захисту навколишнього середовища), V (виробництво послуг); VI (виробництво нових знань, культурних цінностей, ноу-хау); VII (сфера та ринок інформатики) [9, с. 209–219]. Наприклад, у моделі відтворення Б.Б. Дунаєва марксова відтворювальна модель доповнюється невикористаною сферою (підрозділ O) [10]. Частка невикористаної сфери в результаті річного виробництва вилучається з річного продукту підрозділів I та II у вигляді податку. При вільному товарному обміні в господарстві країни по закону вартості, тобто без введених Марксом обмежень, визначив три умови простого відтворення:

$Iv = IIc; Im = Oc; IIIm = Ov$ (де Oc – річне споживання у невикористаній сфері, отриманих у вигляді податку, засобів виробництва; Ov – річне споживання у невикористаній сфері, отриманих у вигляді податку, предметів споживання).

Висновки

Сучасні підходи до вивчення процесу суспільного відтворення, по-перше, є спробою оновлення класичних концепцій, адаптації їх до сучасних умов. По-друге, новітні відтворювальні моделі концентруються переважно на вивченні окремих фаз суспільного відтворення, визнаючи їх визначальний вплив на динаміку соціально-економічного розвитку. До другої третини ХХ століття пріоритетною вважалася фаза виробництва, поступово провідного значення стали набувати фаза обміну та фаза споживання. На наш по-

гляд, перспективним є дослідження розподільчих умов різної структури споживання: більш інтенсивне використання певного фактору збільшує доходи його власників, отже, спонукає до зростання їх впливу на структуру споживання в масштабах суспільства, надає кращі можливості для розширення свого ресурсного потенціалу. Це формує механізм автоматичного зрівноваження інтенсивності використання різних ресурсів: зростання насиченості суспільного виробництва певним фактором скорочує його граничну продуктивність, відповідно, – доходність, отже, зменшує стимули для розширення його пропозиції. Це в кінцевому рахунку знов позначається на структурі особистісного споживання. Звідси випливає загальний принцип: власники ресурсів, що використовуються економікою більш інтенсивно, отримують кращі умови для розширення споживання, а їхні особисті уподобання й споживчі пріоритети – більше впливають на загальну структуру споживання в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход. – М., 1959.
1. Самуэльсон П. Экономика. – М., Т. 1, 1997.
2. Харрод Р. К теории экономической динамики. – М., 1959.
4. Harrod R. Economic Essays. L., 1952.
5. Anderson B. Economics and the Public Welfare: Financial and Economic History of the United States, 1914–1946. – D. Van Nostrand Company, 1949.
6. Робинсон Дж.В. Экономическая теория несовершенной конкуренции /Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. В 5 т. / Сопред. научно-ред. совета Г.Г. Фетисов, А.Г. Худокормов, Т. III Эпоха социальных переломов / Отв. ред. А.Г. Худокормов. – М.: Мысль, 2005.
7. Некрасов Н.Н. Региональная экономика. – М.: Экономика, 1975.
8. Плышевский Б.П. Теория воспроизводства и методология макроэкономического анализа: учебное пособие. – М., 2011. – 62 с.; Шнипер Р.И. Региональные предплановые исследования. – Новосибирск: Наука, 1979.
9. Белорус О.Г., Лутьяненко Д.Г. Глобальные трансформации и стратегии развития. Монография. – К.: Ориане, 2000.
10. Дунаев Б.Б. Благосостояние – труд, капитал и деньги: Основы теории воспроизводства. – Киев.: «ППНВ», 2005. – 220 с.

УДК: 657.47

Г.М. КУРИЛО,

к.е.н., доцент, Національна академія статистики, обліку та аудиту

Особенности деятельности венчурных компаний как объект обліку

У статті розглядаються питання визначення суб'єктів венчурної діяльності. Аналізується сучасний стан таких суб'єктів діяльності, виділені окремі об'єкти обліку венчурної діяльності, окреслено напрями подальшого розвитку.

Ключові слова: венчурна фірма, венчурний капітал, венчурне фінансування, інвестиції, фінансовий ризик.

Г.М. КУРИЛО,

к.э.н., доцент, Национальная академия статистики, учета и аудита

Особенности деятельности венчурных компаний как объект учета

В статье рассматриваются вопросы определения субъектов венчурной деятельности. Анализируется современное состояние таких субъектов деятельности, выделены отдельные объекты учета венчурной деятельности, определены направления дальнейшего развития.

Ключевые слова: венчурная фирма, венчурный капитал, венчурное финансирование, инвестиции, финансовый риск.